

Recenzent:

dr hab. Michał Kacperczyk, prof. AS

Akademia Sztuki w Szczecinie

Wydział Grafiki

Reprezentowana dziedzina:

dziedzina sztuki

Dyscyplina: sztuki plastyczne
i konserwacja dzieł sztuki

Szczecin/Łódź,

dnia: 4 maja 2023 r.

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU W SPRAWIE NADANIA
PANU MAGISTROWI MARCINOWI BOCHENKOWI STOPNIA
DOKTORA SZTUKI W DZIEDZINIE SZTUKI W DYSCYPLINIE
SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI**

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgra Marcina Bochenka pt. *KOLAŻE WSPOMNIENI* przygotowanej pod opieką promotorską Pana dra hab. Adama Czecha, prof. UŚ, sporządzona w związku ze wszczęciem przez Radę Instytutu Sztuki Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach postępowania w sprawie nadania Panu mgr. Marcinowi Bochenkowi stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, procedowanego przez Radę Naukową Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Pismem przewodnim z dnia 17 kwietnia 2023 r. (odebrany w dniu 28 kwietnia 2023 r.) zostałem poinformowany przez Dyrektora Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Pana dr hab. Stefana Lechwara, prof. UŚ, iż dn. 12 kwietnia 2023 r. zostałem powołany przez Radę Naukową Instytutu Sztuk Plastycznych WSiNoE UŚ w Katowicach do pełnienia funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim Pana mgra Marcina Bochenka, który został wszczęty przez Radę Instytutu Sztuki Wydziału Artystycznego UŚ w Katowicach w dniu 28 czerwca 2017 r.

PODSTAWY PRAWNE:

1. Art. 186 i 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 574, z późn. zm.).
2. Art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 r., poz. 261).
4. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30.08.2018 r. poz. 1669 z późn. zm.).

UŚ – skrót od: Uniwersytet Śląski w Katowicach.

WSiNoE – skrót od: Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji.

WPROWADZENIE

Niniejszą recenzję w przewodzie doktorskim śląskiego Artysty grafika Pana mgra Marcina Bochenka, skoncentrowanego w swojej rozprawie doktorskiej przede wszystkim na tradycyjnej, analogowej technice graficznej (aligrafii), przyszło mi opracować jako grafikowi projektantowi, który na co dzień zajmuje się grafiką projektową (a zatem użytkową) – nie zaś grafiką warsztatową (grafiką artystyczną).

SYLWETKA KANDYDATA

Pan Magister Marcin Bochenek jest absolwentem Wyższej Szkoły Technicznej (obecnie Akademii Śląskiej) w Katowicach. Studia magisterskie dzisiejszy Doktorant ukończył w 2014 r. na kierunku Architektura Wnętrz na Wydziale Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych WST w Katowicach.

Magisterską pracę dyplomową z zakresu identyfikacji wizualnej Pan Marcin Bochenek zrealizował w pracowni prowadzonej przez Panią dr hab. Annę Kmitę, prof. ASP w Katowicach.

Od czasu ukończenia studiów (2014 r.) Artysta zatrudniony jest w Macierzystej Uczelni (początkowo na stanowisku Asystenta / obecnie na stanowisku wykładowcy); rozwijając swoje niewątpliwe predyspozycje dydaktyczne pod opieką Pana Prof. dr hab. Tadeusza Grabowskiego (w pierwszych latach pracy), jak również dzisiejszego Promotora przedmiotowej rozprawy doktorskiej – Pana dra hab. Adama Czecha, prof. UŚ i (dawniej) Pana dra hab. Tomasza Jędrzejko, prof. UŚ.

Artysta zajmuje się zarówno grafiką warsztatową jak i grafiką projektową, architekturą wnętrz, projektowaniem 3D jak również form wystawienniczych.

Prowadzi zajęcia z zakresu grafiki, architektury wnętrz i merchandisingu na trzech kierunkach: Grafika, Architektura wnętrz, Wzornictwo na Wydziale Architektury Budownictwa i Sztuk Stosowanych AŚ.

Aktualnie (od 2022 r.) Pan Marcin Bochenek pełni funkcję Kierownika Katedry Architektury Wnętrz na macierzystym Wydziale / Uczelni.

Od 2018 r. pełni funkcję kuratora uczelnianej Galerii Akademii Śląskiej, przy Wydziale ABiSS.

Zajmuje się również organizacją warsztatów, plenerów oraz rozmaitych zajęć artystycznych.

Pan Marcin Bochenek specjalizuje się w szeroko pojętym warsztacie graficznym (zarówno w odniesieniu do klasycznych/tradycyjnych jak i projektowych (komputerowych) technologii graficznych), w zakresie których posiada duże doświadczenie zawodowe.

Do czasu wszczęcia przewodu doktorskiego Artysta zorganizował pięć wystaw indywidualnych (m.in. w Wilnie, Katowicach, Toruniu i Zabrze). Do najważniejszych ekspozycji indywidualnych Doktoranta należy zaliczyć wystawę w Muzeum Sztuki Współczesnej w Toruniu (2016 r.) i w Kolegium Technologii i Wzornictwa w Wilnie (2015 r.). Pan Marcin Bochenek uczestniczył w 70 wystawach zbiorowych (w tym w wielu ważnych wydarzeniach artystycznych o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej) – m.in. w Bośni, Bułgarii, Czechach, Hiszpanii, Irlandii, Kanadzie, Litwie, Macedonii, Rosji, Rumunii, Słowacji, Stanach Zjednoczonych, na Ukrainie, we Włoszech i wielokrotnie w Polsce).

Do ważniejszych osiągnięć artystycznych Doktoranta zaliczyć należy m.in. zdobycie jednej z czterech głównych nagród w konkursie *Ex Digitalis Salon* w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu (2015 r.), uzyskanie wyróżnień w 11 Międzynarodowym Biennale Grafiki w Rokycany (Muzeum Czeskie w Pilźnie 2022) i podczas XX Salonu Wielkopolskiego w Muzeum Ziemi Czarnkowskiej (2022 r.), wyróżnienie na wystawie pt. *Polin* w Muzeum Polskich Żydów – Polin w Warszawie (2016 r.); zaś do znaczących ekspozycji ogólnopolskich i/lub międzynarodowych, na których Doktorant prezentował swoje prace zaliczyć należy m.in. udział w wystawach: *New Prints 2016*, International Print Center New York (USA 2016),

Dlum International Print Biennale (The Museum of the City of Skopje, Macedonia 2016), X Premio Internacional de Grabado y Vino Fundacion Vivanco (La Rioja, Hiszpania 2017), XXI, XX i XV Salon Wielkopolski w Miejskim Centrum Kultury w Czarnkowie (2022, 2021, 2015), 8 Rokycańskie Biennale Grafiki w Muzeum w Pilźnie (Czechy 2016), I i III Międzynarodowe Triennale Litografii w Kielcach (2022 i 2016), Międzynarodowe Triennale Małej Formy i Ekslibrisu w Odessie (Ukraina 2016), 17th International Biennial of Mini Prints (Tetovo 2016/2017), XVI Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu w Ostrowie Wielkopolskim (2016), Solstizio d'Estate Onlus (Bośnia 2016), Wystawa POLIN w Muzeum Historii Żydów Polskich (Warszawa 2016), Dlum International Print Biennale, The Museum of the City of Skopje (Macedonia 2016), Biennale Internationale d'Art Miniature, Galerie du Rift, Canada 2016, 2nd International Mini Print Biennial Seacourt, The Centre of Contemporary Printmaking, Bangor (Północna Irlandia, 2016), Nonesuch Art On Paper Award, Nova Scotia (Kanada 2016), IX Międzynarodowe Biennale Miniatury (Częstochowa 2016), 6x6, Rochester Contemporary Art Center, Rochester (USA 2015/2016), 1st International Print Biennial, First Prize Exlibris Italian Graphic Art, Museum of Italian Graphic Arts w Padwie (Włochy 2016), The "Iosif Iser" International Contemporary Engraving Biennial Exhibition w Museum w Ploiești (Rumunia 2015), 13th International Biennial of Miniature Art 2016 (BIAMT), Timișoara (Rumunia 2016), International Ex libris Exhibition, Bacau, (Rumunia 2016), 2nd International Exlibris Competition Varna (Bułgaria 2016), Mini Print Kazanlak „The Paris Art Gallery” Sofia (Bułgaria 2016), International Exhibition Ex Libris Manifestation Short Form Singature (Słowacja 2016), Primo Premio Ex Libris Grafica Italiana (Vigonza 2016), II Międzynarodowe Triennale Grafiki w Cieszynie (2021). Większość wystaw wykazanych w dorobku artystycznym Doktoranta ma charakter pokonkursowy.

Pan Bochenek jest dwukrotnym laureatem indywidualnej nagrody Rektora Akademii Śląskiej w Katowicach - za działalność dydaktyczną (2022 i 2015 r.). Szczegółowy wykaz bogatego/przekonującego dorobku naukowo-artystycznego Doktoranta zamieszczony został w dostarczonej do recenzji dokumentacji osiągnięć artystycznych.

Na podstawie dostarczonych do recenzji materiałów Pan Marcin Bochenek jawi się w moim odbiorze jako twórca dojrzały i konsekwentny jak również (jednocześnie) poszukujący, który nie ogranicza się do opanowanych przez siebie technik graficznych, z których wywodzi się jego twórcza sylwetka, ale poszukuje nowych (dla siebie) środków artystycznego wyrazu, sposobów i form obrazowania. Artysta często łączy rozmaite techniki graficzne. Inspiracje czerpie przede wszystkim ze swoich doświadczeń, architektury i otaczającego świata. W ostatnich latach jednym z głównych motywów w twórczości Pana Bochenka stała się architektura.

Z dostarczonej do recenzji dokumentacji wynika, że Pan mgr Marcin Bochenek wykazuje się szczególną aktywnością o charakterze organizacyjnym na rzecz Jednostki, w której jest zatrudniony. Pan Magister sumiennie wywiązuje się ze swoich etatowych obowiązków, jak również pozostaje zaangażowany w życie artystyczne Uczelni i dyscypliny SPiKDS, które reprezentuje. Bogaty dorobek naukowo-artystyczny, organizacyjny i popularyzatorski Doktoranta – oceniam wysoko.

FORMA I STRUKTURA DOKUMENTACJI

Dokumentacja w przewodzie doktorskim Pana mgra Marcina Bochenka składa się z dwóch części – rozprawy doktorskiej pt. *Kolaże Wspomnień (1) i (2) Dokumentacji osiągnięć artystycznych*. Na strukturę dysertacji składają się rozdziały: Wprowadzenie, Architektura wspomnień, Wspomnienia architektury, Technikalnia, Kolaże wspomnień. Strukturę dysertacji dopełniają: Podsumowanie,

Streszczenie, Abstract (w języku angielskim), Bibliografia i przede wszystkim dokumentacja pracy artystycznej pt. Kolaże wspomnień – cykl grafik.
Bogata literatura specjalistyczna została dobrana i wykorzystana w rozprawie w sposób niezwykle trafny. Na bibliografię składa się 26 tradycyjnych publikacji książkowych i 12 źródeł internetowych. Tekst dysertacji opatrzony został profesjonalnym aparatem naukowym.
Publikacje zaprojektowane zostały przez Autora w formacie 210 × 297 mm (A4) w orientacji wertykalnej. Rozprawa doktorska liczy 66 stron, zaś dokumentacja dorobku naukowo-artystycznego 124 strony. Pierwsze strony okładek jak również strony działowe zrealizowane zostały na transparentnym podłożu – na kalce technicznej, która w tym przypadku reprezentuje domenę Doktoranta.
Treść rozprawy zapowiada interesujący projekt typografii tytułu dysertacji zakładający interakcję wybranych elementów literniczych, które zostały odpowiednio zakomponowane na pierwszej stronie okładki i poprzedzającej ją transparentnej kalce.
Publikacje zrealizowane zostały na surowcu o powierzchni matowej i oprawione w oprawę bindowaną białym drutem.
Autor nie zdecydował się na wprowadzenie paginacji w layoucie publikacji/dokumentacji.
Przedłożone do recenzji załączniki zawierają wszystkie wymagane elementy niezbędne do oceny dorobku naukowo-artystycznego, wystawienniczego, organizacyjnego i popularyzatorskiego.

MERYTORYCZNA OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Rozprawa doktorska Pana mgra Marcina Bochenka stanowi interesujące opracowanie z zakresu grafiki warsztatowej i pozycjonuje się w moim odbiorze jako wartościowy „eksperyment graficzny”, który łączy w sobie tradycyjną technikę druku płaskiego z ambicją angażowania współczesnych metod i technik przetwarzania obrazu cyfrowego/fotograficznego przy użyciu specjalistycznych programów graficznych.

W części teoretycznej rozprawy Doktorant koncentruje się przede wszystkim na rozważaniach dot. związku funkcji architektury z jej formą na przykładzie obiektów ważnych w jego życiu. Artysta podejmuje próbę zmierzenia się z obrazowaniem emocji i uczuć w kontekście grafiki i obiektów architektonicznych. Pierwsza część dysertacji traktuje m.in. o rodzajach pamięci, jakimi posługuje się człowiek, jak również, do których spośród nich odwołuje się Doktorant. Autor rozprawia o różnych metodach zapamiętywania, poruszając przy tym również wątki negatywnych wspomnień.

W kolejnym rozdziale dysertacji Doktorant podejmuje się analizy nierozzerwalnego związku formy i funkcji na przykładzie grafiki i architektury. Omawia wybrane formy graficzne pod kątem metod ich zastosowania w otaczającym nas świecie. Architekturę analizuje, patrząc przez pryzmat faktur, tekstur, jak również czysto technicznych i konstrukcyjnych aspektów budowli. Część teoretyczna dotyczy przede wszystkim przenikania się świata graficznego ze światem architektonicznym w kontekście gromadzenia autorskich wspomnień Artysty. Rozważania Doktoranta dotyczą przenikania się formy i funkcji obiektu w ujęciu przywoływania wspomnień. Autor stara się spojrzeć na obiekty cytowane w jego pracach z perspektywy artysty grafika, ale również z perspektywy projektanta – architekta.

W części teoretycznej rozprawy Doktorant *odwołuje się do własnych wspomnień, układających się niczym przeplatające się ze sobą warstwy, kolaże zapamiętanych miejsc, scalanych dzięki architekturze*¹.

Zarówno inspiracje Artysty formami urbanistycznymi, jak i doświadczenie architektury ma tu kluczowe znaczenie bowiem stanowi spoiwo artystycznej dwogi twórczej Doktoranta i swoisty fundament jego

¹

A. Czech, *Opinia promotora o przebiegu i realizacji rozprawy doktorskiej Pana mgra Marcina Bochenka*. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Instytut Sztuk Plastycznych, Cieszyn 2023.

twórczej wrażliwości. Pan Marcin Bochenek będąc absolwentem kierunku Architektura Wnętrz – jest projektantem sztuk stosowanych, który pozostaje aktywny zarówno na poligonie grafiki projektowej, wystawiennictwa jak i małych form architektonicznych.

To właśnie architektura, jako rodzima dla Doktoranta dziedzina sztuki użytkowej, ale także rozumiana jako struktura inspiruje i stymuluje Autora do wielowarstwowej opowieści graficznej pt. *Kolaże Wspomnień*.

Część teoretyczna rozprawy stanowi dobrze opracowane, uzasadnione wprowadzenie do pracy artystycznej.

Kolaże Wspomnień – to autorski projekt o charakterze retrospektywno-sentymentalnym, który stanowi naturalną kontynuację dotychczasowej drogi twórczej Pana Marcina Bochenka. Ta zaś stanowi natomiast konsekwencję osobistych przeżyć, doświadczeń i emocji Autora.

Przedmiotem opracowania części artystycznej pracy doktorskiej Pana mgra Marcina Bochenka jest cykl dwunastu grafik powstałych w latach 2017–2022, zrealizowanych w dobrze opanowanym przez Autora warsztacie graficznym w technice aligrafii. Artysta wykorzystuje także m.in. fotografię, grafikę 2D, elementy/modele 3D, łączy techniki graficzne i tworzy kolaże (zarówno manualne jak i cyfrowe).

Mamy zatem do czynienia z wielowarstwowym opracowaniem cyklu prac, który łączy w sobie kilka różnych sposobów, metod i technik graficznego obrazowania, przy okazji którego Pan Bochenek poszukuje własnej formy ekspresji/artystycznego wyrazu.

Na cykl grafik pt. *Kolaże Wspomnień* składają się prace: *Okruchy* (740 × 575 mm), *Powidoki* (745 × 605 mm), *Drugi Dom* (745 × 605 mm), *Pierwszy Ślad* (605 × 745 mm), *Konstelacje* (745 × 605 mm), *Druga Szansa* (745 × 605 mm), *Rekursja* (745 × 605 mm), *Drugi Ślad* (605 × 745 mm), *Powroty I* (745 × 605 mm), *Powroty II* (745 × 605 mm), *Apoteoza* (745 × 605 mm), *Unifikacja* (745 × 605 mm).

Większość grafik została zrealizowana w orientacji horyzontalnej; zaś dwie prace – w orientacji wertykalnej.

Autor zdecydował się na wizualizację swoich złożonych wspomnień w technice aligrafii. Szczególnie istotne dla Artysty było założenie aby na każdym etapie łączyć tradycję klasycznego warsztatu grafika z nowoczesnymi możliwościami kreacji obrazu cyfrowego. Oprócz aligrafii, techniki, którymi posługuje się Doktorant w omawianym cyklu prac to przede wszystkim grafika 2D, grafika 3D, jak również manualne i cyfrowe działania kolażowe.

Podczas pracy nad każdą matrycą Pan Marcin Bochenek twórczo korzysta przy tym z fotografii kreując ambitnie *Kolaże Wspomnień* przy użyciu autorskiego arsenału środków graficznego wyrazu.

Wielowarstwowy obraz przechodzi złożony proces, podczas którego przekształcany/kształtowany jest on z zastosowaniem specjalistycznych programów graficznych. Artysta wykorzystuje zaawansowane narzędzia i programy zarówno do tworzenia i obróbki grafiki wektorowej, grafiki rastrowej, jak również do renderowania wizualizacji/modeli przestrzennych takie jak *Scetchup* czy *Blender*.

Złożony proces twórczy, którym posługuje się Artysta ma swój początek w trójwymiarowych modelach, zapamiętanych przez Autora fakturach i przestrzennych formach obiektów architektonicznych.

Autor łączy także tradycyjne wałkowanie farby offsetowej na nowoczesnej matrycy aluminiowej, posiadającej analogiczne właściwości co kamień litograficzny. Odbija swoje matryce wspomnień, używając tradycyjnej metody druku przy użyciu prasy do druku wypukłego.

Odbitki wydrukowane na papierze poddaje dalszej obróbce manualnej poprzez kreowanie nowych wartości w postaci wydzieranek i nadruków. Tak powstały materiał graficzny dokumentuje przy użyciu fotografii aby uzyskać obraz w wysokiej rozdzielczości i przetwarza go z zastosowaniem programów graficznych.

W efekcie obróbki powstaje matryca kontrastowa, z której odbijana jest czerń, jak również matryca szara, która stanowi dopowiedź wspomnień Artysty. Ostateczne obrazy graficzne składające się na cykl pt. *Kolaże Wspomnień* drukowane są przy użyciu prasy do druku wypukłego z zastosowaniem matryc wykonanych na metalowych (aluminiowych) płytach presensabilizowanych w technologii CTP.

Pan Marcin Bochenek korzysta z tradycji klasycznego warsztatu graficznego w sposób w pełni świadomy. Jako „warsztatowiec” używając aligrafii odwołuje się do macierzystej techniki druku płaskiego – do litografii, matki wszystkich technik druku płaskiego, wielopowtarzalnego. Jednak świadomy wybór Artysty mówi nam, że nie jest On zainteresowany wielonakładowością powtarzalnej techniki druku i decyduje się na ograniczone nakłady odbitek – poprzez własny, świadomy wybór artystyczny. To przykład świadomości dojrzałego grafika warsztatowego, który przypomina o tym, że nie ilość odbitek stanowi o kunszcie „warsztatowca”, ale pomysł i kreatywne podejście do wyobrażenia formy, faktury i treści.

Kolarze Wspomnień to realizacje wielowarstwowe, poprzedzone wieloelementowym procesem tworzenia matryc. Pan Bochenek poprzez skomplikowaną i czasochłonną, wieloetapową metodę budowy matrycy dla farby czarnej i farby szarej, wprowadza odbiorców w świat osobistych wspomnień, które wydobywa i subtelnie podkreśla szarością. Jest to pełen wyrazistych kontrastów świat wyszukanej formy graficznej, złożonych wielopłaszczyznowych struktur, kompozycyjno-formalnych napięć, monochromatycznych faktur i (de)konstrukcji architektury.

Pan Marcin Bochenek inspiracje czerpie przede wszystkim z zapamiętanych brył architektonicznych, złożonych struktur form urbanistycznych, jak również z fragmentów pejzażu infrastruktury miejskiej.

W przedmiotowym cyklu grafik Artysta poszukuje nowych (niestosowanych wcześniej przez Autora) środków artystycznego wyrazu i rozwiązań formalnych. Łączy przy tym analogowy warsztat graficzny z współczesnymi technikami kreacji obrazu graficznego przy użyciu nowoczesnych technologii cyfrowych.

Kolarze Wspomnień Pana Bochenka przenoszą odbiorcę w czas nieodłącznie przypisany historii miejsca. Artysta bazuje na przetworzonym, „foto-graficznym” zapisie fragmentów architektury, budynków i miejsc szczególnie sobie bliskich, które odbiły trwały ślad na matrycy jego artystycznych doświadczeń.

Wykorzystuje przy tym elementy obiektów realnych, które zapadły w pamięci i miały istotny wpływ na dzisiejszy kształt Jego twórczej sylwetki.

Doktorant tworzy swoisty drukowany dokument obrazów miejsc prawdziwych, osobiście przeżytych. Budowle, do których odwołuje się w poszczególnych pracach to m.in. budynek jego macierzystej Uczelni (Akademii Śląskiej) w Katowicach, szkoły średniej, do której uczęszczał (3 Liceum Ogólnokształcącego im. S.Wyspiańskiego w Tychach), Miejskiego Domu Kultury nr 2 w Tychach (gdzie zdobywał swoje pierwsze doświadczenia artystyczne), budynki filii cieszyńskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i obiekty małej architektury w Głuchołazach, gdzie Pan Bochenek organizował plenery artystyczne.

Niezwykle istotna i charakterystyczna dla przedmiotowego cyklu grafik wydaje się przede wszystkim (de)konstrukcja architektury, jak również spotkanie obrazu figuratywnego z ujęciem abstrakcyjnym. Niektóre grafiki składające się na cykl są niemal całkowicie abstrakcyjne, radykalne w wyrazie i futurystyczne (jak np. *Okruchy* czy *Powidoki*) / inne zaś – nieco bardziej przedstawieniowe (jak np. *Rekursja*, *Powroty II*). *Kolaże Wspomnień* autorstwa Pana Bochenka pozycjonują się zatem pomiędzy abstrakcją i realizmem.

Artysta odwołuje się przede wszystkim do przestrzeni urbanistycznej. Przekształca obraz architektury, łącząc go m.in. z fakturami, teksturami, formami geometrycznymi i linearnymi strukturami.

Łączy różnorodne sposoby graficznego przedstawienia. Wykorzystuje także organiczne kształty występujące w naturze.

W omawianym cyklu Autor bazuje przede wszystkim na kolażu różnych elementów, wielowarstwowej strukturze graficznej i wysokim kontraście, który dotyczy zarówno spotkań czerni i bieli, linii i plam, faktur/tekstur i fragmentów płaszczyzn, etc. Wszystkie grafiki są dwuwymiarowe, monochromatyczne i mają charakter „pozytywowo-negatywowo”.

Obrazy graficzne formowane są konsekwentnie, niejednokrotnie z wyabstrahowanych elementów, które często same w sobie są już interesującymi grafikami. Znamienna jest tu metoda *collage* jako sposób konstruowania kompozycji obrazu. W omawianym cyklu prac Artysta swobodnie „bawi się” przekształconym obrazem „foto-graficznym”.

Grafiki charakteryzuje spójna estetyka oparta na kontrastach czerni i bieli jak również dopowiedzeniach w subtelnych szarościach. Każda grafika ma charakter niemalże traktatu filozoficznego na temat czerni – wyrażającej formę, bieli – reprezentującej światło, i szarości, która dedykowana jest fakturze. Artysta wykorzystuje biel podłoża/papieru wprowadzając liczne niedopowiedzenia. Poprzez wyszukane spotkania walorowe – tworzy graficzny dialog światła i cienia.

Pan mgr Bochenek świadomie wybiera rodzaj budowy i estetykę obrazu graficznego, w której prowadzi twórczą narrację. *Kolaże Wspomnień* to znakomite przykłady wyszukanej narracji poetyckiego przedstawienia. W budowie opowieści graficznej Autor trzyma się solidnych zasad syntezy, kompozycji i budowy formy. Stosuje mocne graficznie kontrasty, kompozycje otwarte i asymetryczne, tworząc dynamiczne i wyraziste obrazy graficzne.

Artysta posługuje się ponadczasowym językiem syntezy w budowaniu kompozycji graficznej. Konsekwentnie stosuje oszczędne środki graficznego wyrazu stawiając na powściągliwość form i kształtów. Pozbywa się nieistotnych detali, inne zaś wydobywa i subtelnie podkreśla, najczęściej za pomocą szarości. Zdecydowane uproszczenie silnie kontrastowego obrazu pozostaje przy tym czytelne dla odbiorcy. Znamienna jest tu umiejętność budowania przez Artystę iluzji przestrzeni za pomocą kontrastu czerni i bieli. Prace składające się na cykl *Kolaże Wspomnień* reprezentuje doskonale dialogowanie przestrzeni i obiektu.

Niektóre grafiki mają w moim odbiorze charakter (nieco) estetyzujący, inne zaś niezwykle konkretny. Kompozycje są kontrastowe, ekspresyjne, dynamiczne i bardzo mocne w swoim graficznym wyrazie. W większości przypadków grafiki są abstrakcyjne, choć wywodzą się one ze świata figuratywnego.

Niektóre prace mają w moim odbiorze charakter wręcz plakatowy (np. *Drugi Dom*, *Okruchy*), co pozostaje w ścisłym związku z aktywnością ich Autora na poligonie sztuki plakatu i grafiki projektowej. Złożona struktura graficznych wspomnień Artysty może przywołać na myśl synergię doświadczeń ich Autora na poligonie grafiki i architektury. Tym co szczególnie interesuje Doktoranta w ramach problematyki, której poświęca swoją rozprawę doktorską, wydają się być ponadczasowe priorytety projektowe takie jak prymat nierozzerwalnego związku formy (która powinna wynikać ze swojej treści i być jej podporządkowana) z funkcją i przeznaczeniem graficznego komunikatu wizualnego, bądź obiektu architektonicznego. *Wspomnienia architektury Marcina Bochenka wiążą się z przywoływaniem jej formy i funkcji*².

Przekonuje mnie zestawienie konkretnych czerni, elementów geometrycznych i fragmentów monumentalnych form architektonicznych z subtelnością szarości, delikatnych elementów linearnych, jak również organicznością niektórych nieregularnych kształtów i rozwiązań formalnych.

Najbliższa moim (subiektywnym) preferencjom graficznym jest niefiguratywna, geometryczna, wyrazista i niemal całkowicie abstrakcyjna (w moim odbiorze) grafika pt. *Okruchy*. Artysta w kompozycji

zmultiplikowanych ukośnych pasów tworzy dynamiczną strukturę, na którą składa się rytm diagonalnych, przenikających się elementów linearnych. Szczególnie ujmuję mnie także dekonstrukcja w kolażu i otwartość kompozycji (swoiste przekroczenie formatu/wymiarów matrycy) w pracy pt. *Apoteoza*.

W cyklu grafik pt. *Kolaże Wspomnień* Artysta zakodował ważne dla siebie wspomnienia przy użyciu własnego języka wizualnego.

W przypadku wszystkich prac daje się odczuć fascynację Autora konstrukcjami urbanistycznymi, które poddawane są przez Autora dekonstrukcji w przedstawieniu graficznym.

Pan Marcin Bochenek jest zafascynowany ideą kreacji obrazu, który bazuje na kolażu, łączeniu technik i dekonstrukcji przekształconego materiału „foto-graficznego”.

Wszystkie kompozycje składające się na cykl są niezwykle dynamiczne i ekspresyjne w wyrazie.

Zestaw prac, pomimo zastosowanych różnorodnych środków graficznego wyrazu – charakteryzuje się spójnością i konsekwencją. Zastosowane rozwiązania warsztatowe przekonują konsekwencją Artysty.

Autor wykorzystuje elementy geometryczne, linearne, plamy, płaszczyzny, fragmenty apli, kontrast czerni i bieli, faktury/tekstury, deformacje/transformacje, multiplikacje/powielenia, destrukcje/dekompozycje, zniekształcenia, kombinacje różnych elementów, złożonych kształtów, kierunków i rozwiązań formalnych.

Pan Bochenek wykorzystuje kontrastowe struktury graficzne. Konkret abstrakcyjnych kształtów spotyka się tu z wyrafinowaną organicznością elementów „wydzieranych”. Autor wykorzystuje formy geometryczne m.in. figurę koła, rombu, trójkąta. Stosuje silne podziały i napięcia kompozycyjne. Układy są asymetryczne dynamiczne i otwarte. Grafiki składające się na *Kolaże wspomnień* cechuje potężna siła artystycznego wyrazu.

Kolaże Wspomnień kojarzą się z pejzażem architektonicznym, urbanistycznym i futurystycznymi formami modernistycznych brył. Inspirowane są architektoniczną tkanką ważnych dla Autora miejsc. Grafiki są w moim odczuciu estetyczne i atrakcyjne dla oka odbiorcy, zaś idea Artysty pozostaje czytelna. Prace Pana Marcina Bochenka, które na ogół mają wymiar niezwykle osobisty – pozostają przy tym czytelne dla odbiorcy.

Pomimo tego, iż większość grafik wywodzi się ze świata figuratywnego – prace składające się na cykl *Kolaże wspomnień* reprezentują wspomnienia Artysty w ujęciu abstrakcyjnym.

Powyższe cechy charakteryzują wszystkie grafiki składające się na omawiany cykl pt. *Kolaże Wspomnień*.

Grafiki wydrukowane zostały w technice aligrafii, na arkuszach papieru *Fabriano Artistico Gamma* (wykonanego w 100% z bawełny) o gramaturze 640 g./m² w formacie źródłowym 105 × 65 cm (przed przycięciem) a następnie „przydarte” do formatu 100 × 70 cm.

Odbitki zrealizowane zostały przy użyciu szybkooschnącej farby offsetowej *Huber* z zastosowaniem dwóch precyzyjnie spasowanych matryc – matrycy do koloru czarnego stanowiącej podstawę każdej z prac, jak również matrycy szarej stanowiącej odpowiedź wspomnień i odczuć Artysty.

Pan mgr Marcin Bochenek łączy w swojej twórczości rozmaite środki artystycznego wyrazu, posługując się technikami budowania obrazu graficznego w sposób niezwykle swobodny.

Na uwagę zasługuje fakt, że twórczość Pana Magistra reprezentuje solidny warsztat graficzny.

W przedmiotowym cyklu prac można odnaleźć przykłady twórczej dekonstrukcji świata realistycznego.

W pracach tych odnajduję Doktoranta jako twórcę należycie ukształtowanego i w pełni dojrzałego.

Pan Bochenek zatrzymuje swoje wspomnienia w cennym dla siebie miejscu – w przestrzeni własnej sztuki. Tworząc autorskie „matryce pamięci” Artysta stara się poniekąd przedłużyć datę przydatności ważnych dla siebie wspomnień – w odniesieniu do miejsc, doświadczeń, emocji i uczuć, które są z nimi związane. Autor korzysta przy tym z własnych kodów/języka wypowiedzi graficznej i rozpracowuje artystycznie (jak również emocjonalnie) twórcze wyzwania – odkrywając przy tej okazji ważne dla siebie wartości.

Pan Marcin Bochenek tworząc graficzne *Kolaże wspomnień* – utrwała ślady własnych doświadczeń, emocji i uczuć. Zachowuje i utrwała „ślady obecności” ważnych dla siebie miejsc. Kreując autorskie *Kolaże wspomnień*, zapisuje ważne dla siebie fragmenty przeszłości/rzeczywistości.

W omawianym cyklu prac autorstwa Pana Marcina Bochenka manifestuje się rodzaj sentymentu. Artysta wykorzystuje elementy zapamiętanych form architektonicznych jako swoiste nośniki wspomnień i stymulanty do twórczego działania.

Kolaże Wspomnień stanowią próbę utrwalenia strzępków pamięci poprzez twórcze przetransformowanie wspomnień na język sztuki obrazowania graficznego.

W efekcie aktu kreacji Artysta tworzy graficzne kolaże, które stymulują pamięć indywidualną, jak również przywołują wspomnienia, emocje i uczucia z nimi związane.

PODSUMOWANIE

Pan mgr Marcin Bochenek posiada duże doświadczenie artystyczne, projektowe i zawodowe jako artysta grafik zarówno w odniesieniu do dobrze opanowanego przez Artystę warsztatu w zakresie tradycyjnych technik graficznych, jak i współczesnego warsztatu grafika projektowego (komputerowego). W omawianym cyklu prac Autor eksperymentuje z nowymi formami artystycznego wyrazu.

Twórcza postawa Doktoranta bez wątpienia zasługuje na uznanie i szacunek.

Ambicje artystyczne i dydaktyczne Pana Magistra postrzegam jako niezwykle wartościowe, zaś dorobek artystyczno-naukowy Kandydata na stopień doktora sztuki – oceniam wysoko.

Pan Marcin, jako pełny pasji Twórca, jest artystą świadomym i szczególnie wrażliwym, który żyje swoją sztuką. Jego twórczość ma charakter niezwykle osobisty, indywidualny, momentami wręcz intymny.

Materiał zaprezentowany w dokumentacji osiągnięć Doktoranta reprezentuje przekonujący poziom artystyczny. Autor w sposób świadomy wybiera estetykę swoich prac, w której prowadzi twórczą narrację. Prace Pana mgra Marcina Bochenka cechuje potężny ładunek emocjonalny i sentymentalny.

Można odnaleźć w nich artystyczną uczciwość, która polega na biegłym rzemiośle, dobrze opanowanym warsztacie artystycznym, znajomości konwencji, umiejętności właściwej prezentacji treści o charakterze nie tylko formalnym, ale nacechowanej także czytelnym przekazem.

Sztuka Pana Marcina Bochenka jest przy tym szczerą i wartościową, bowiem bazuje na własnych doświadczeniach Autora. Pozostaje oryginalna w swoim wymiarze, jako że wynika z pełnej artystycznej postawy Artysty, który stara się mówić prawdę o sobie – własnym językiem wizualnym.

Pan Bochenek tworzy swoją sztukę w sposób autentyczny, wiarygodny i szczerzy.

Retrospekcyjny projekt Pana Marcina Bochenka to szczerą prawdą bazująca na wspomnieniach Artysty.

Prezentowane różnorodne efekty wizualne stanowią w moim odczuciu o twórczym poszukiwaniu własnego języka wypowiedzi graficznej – formy alfabetu wspomnień Artysty.

Prace składające się na cykl pozostają przy tym spójne dzięki konsekwentnie stosowanym, określonym przez Autora środkom artystycznego wyrazu.

Kolaże Wspomnień są w moim odbiorze atrakcyjne graficznie zaś ich tytuły korelują z obrazem. Przekaz formy i treści dzieł jest czytelny, silny i zrozumiały dla odbiorcy. Świadczy to o dojrzałości twórczej Artysty w swerze świadomości przekazu własnych inspiracji jako możliwie czytelnych obrazów wobec odbiorcy.

Kolaże Wspomnień cechuje twórcza interpretacja zapamiętanych miejsc reprezentowana poprzez swobodą wypowiedź graficzną. Cykl prac stanowi graficzny zapis śladów intymnych uczuć, emocji i przeżyć Autora. Artysta przywołuje ważne dla siebie wspomnienia i odciska ich ślady na odbitkach algraficznych. Pan Bochenek posłużył się eksperymentalną metodą kształtowania obrazu graficznego, umiejętnie łącząc tradycję z nowoczesnością/współczesnością Cykl prac pozycjonuje się na pograniczu świata abstrakcji i przedstawienia realistycznego.

Grafiki zrealizowane zostały w sposób konsekwentny z zastosowaniem autorskiego arsenału środków graficznej ekspresji. Każda z prac prezentuje intymne odczucia Artysty przelane na kontrastowe matryce.

Kolaże Wspomnień autorstwa Pana Marcina Bochenka bazują na odnalezionych w pamięci Autora cennych dla Artysty znaleziskach.

Twórczość Pana Marcina Bochenka wydaje się mieć momentami charakter intymnego pamiętnika, osobistego notatnika pełnego ekspresyjnych zapisów jakby nieco rozmytych wspomnień.

Pan Marcin Bochenek tworząc graficzne „matryce wspomnień” utrwała ślady istnienia ważnych dla siebie miejsc i przestrzeni architektonicznych.

Cykl grafik przedstawia złożoność wspomnień ich Autora w ujęciu kreacji niefiguratywnej.

Pan Marcin Bochenek jest kreatywnym (de)konstruktorem własnych – często intymnych – wspomnień. Odnoszę wrażenie, że poprzez przedmiotowy cykl prac Autor stara się poniekąd utrwać pamięć (na poziomie indywidualnym) – przywołując wspomnienia, które składają się na obraz jego drogi twórczej. Poprzez *Kolaże Wspomnień* Artysta dokonuje dekonstrukcji przeszłości, kreując tym samym graficzne „matryce pamięci”, które stanowią o jego artystycznej sylwetce. Dzięki temu wspomnienia Artysty, pozostają na stałe wyryte w matrycy Jego pamięci.

W mojej opinii przedmiotowy cykl prac pt. *Kolarze Wspomnień* autorstwa Pana mgra Marcina Bochenka, zrealizowany pod opieką promotorską Pana dra hab. Adama Czecha, prof. UŚ – reprezentuje przekonujący poziom artystyczny.

Pan Marcin Bochenek jawi się w moim odbiorze jako Twórca dojrzały, świadomy i samodzielny. Twórczość graficzną Doktoranta odbieram przy tym jako autentyczną i szczerą.

Rozprawa doktorska Pana Marcina Bochenka stanowi swoisty pomost/łącznik między sztuką użytkową (architekturą, grafiką projektową 2D/3D), fotografią, a twórczością czysto artystyczną (grafiką warsztatową). Dodatkowo Pan Marcin Bochenek skutecznie łączy w swojej pracy doktorskiej tradycję klasycznego warsztatu graficznego z współczesnymi możliwościami kreacji obrazu cyfrowego.

Wypracowana przez Pana Marcina Bochenka metoda bez wątpienia wzbogaca sztukę grafiki poprzez twórcze łączenie analogowego (maualnego) warsztatu graficznego z nowoczesnymi technikami opracowywania zdigitalizowanego obrazu przy użyciu narzędzi cyfrowych i specjalistycznych programów graficznych.

W tym kontekście rozprawę doktorską Pana Marcina Bochenka postrzegam jako szczególnie wartościową, bowiem stanowi ona istotny wkład w rozwój reprezentowanej przez Doktoranta dyscypliny SPiKDS.

ZAKOŃCZENIE

Rozprawa doktorska autorstwa Pana Marcina Bochenka dowodzi wysokich kwalifikacji artystycznych i naukowych Doktoranta, świadczy o dużym doświadczeniu zawodowym, potężnej wrażliwości jak również dojrzałości twórczej Autora. Kandydat na stopień doktora sztuki wykazuje się w dysertacji specjalistyczną wiedzą teoretyczną z zakresu grafiki artystycznej/warsztatowej, technologii cyfrowych i szeroko pojętej dziedziny sztuk plastycznych, którą ze swobodą posługuje się na potrzeby opracowania rozprawy i z powodzeniem przekłada ją na język wizualny w omawianym dziele. Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska potwierdza w mojej opinii wiedzę Kandydata na stopień doktora sztuki, jak również dowodzi posiadania przez Pana Magistra umiejętności niezbędnych do samodzielnego prowadzenia pracy badawczo-artystycznej.

Pracę doktorską Pana mgra Marcina Bochenka opracowaną pod opieką promotorską Pana dra hab. Adama Czecha, prof. UŚ – z uwzględnieniem części teoretycznej i przede wszystkim opracowanego oryginalnego rozwiązania artystycznego – oceniam bardzo wysoko.

Niniejszym stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgra Marcina Bochenka jest oryginalnym i wartościowym dokonaniem artystycznym.

Zarówno dotychczasowe osiągnięcia Artysty jak i przedłożona do recenzji rozprawa doktorska nie budzą wątpliwości co do gotowości Pana Magistra do awansu naukowego na stopień doktora sztuki. Doktorant wykazuje się znaczącą aktywnością artystyczną, projektową jak również organizacyjną; zaś dorobek artystyczny i projektowy Pana Bochenka jest przekonujący i nie budzi zastrzeżeń. Dodatkowo stwierdzam, że opracowana przez Pana mgra Marcina Bochenka rozprawa doktorska jak i Jego dotychczasowe osiągnięcia artystyczno-naukowe, stanowią istotny wkład Doktoranta w rozwój reprezentowanej przez Kandydata dyscypliny artystycznej SPiKDS.

Zarówno przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgra Marcina Bochenka, jak i Jego dorobek artystyczno-naukowy, kuratorsko-organizacyjny, dydaktyczny i popularyzatorski – w pełni uzasadniają awans Kandydata na stopień doktora sztuki, co rekomenduję z pełnym przekonaniem.

KONKLUZJA

Na podstawie wnikliwej analizy wszystkich elementów składających się na dokumentację osiągnięć naukowo-artystycznych Pana mgra Marcina Bochenka – ze szczególnym uwzględnieniem dorobku twórczego i wystawienniczego Doktoranta w zakresie dyscypliny sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, w której wnioskuję o awans naukowy – mając na uwadze zarówno doświadczenia Kandydata w zakresie dydaktyki jak i przydatność Artysty jako pracownika naukowo-dydaktycznego dla Uczelni, w której jest zatrudniony, jak również biorąc pod uwagę przede wszystkim wartość merytoryczną rozprawy doktorskiej i wysoki poziom artystyczny części praktycznej pracy pt.: *Kolaże Wspomnień* – stwierdzam jednoznacznie, że przygotowane przez Pana Marcina Bochenka opracowanie, stanowiąc niezwykle interesujące dokonanie artystyczne, pozycjonuje się w mojej opinii jako **oryginalne rozwiązanie podjętego problemu artystycznego**.

W związku z powyższym stwierdzam, że stanowi ono **oryginalne i wartościowe dokonanie artystyczne**, zaś wkład Pana mgra Marcina Bochenka w rozwój reprezentowanej przez Artystę dyscypliny sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki oceniam jako **znaczący**.

W mojej opinii przedstawiona przez Pana mgra Marcina Bochenka dokumentacja osiągnięć artystycznych, jak również dotychczasowa droga twórcza Doktoranta potwierdzają, że **wkład Pana Magistra w rozwój reprezentowanej przez Kandydata dyscypliny artystycznej SPiKDS jest istotny**.

Doktorant wykazuje się **znaczącą aktywnością artystyczną**, wystawienniczą, jak również działaniami o charakterze popularyzatorskim, organizacyjnym, społecznym i kulturalnym; zaś dobrze udokumentowany dorobek naukowo-artystyczny Kandydata jest w mojej ocenie przekonujący i **spełnia wymagania**.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska, dokumentacja aktywności twórczych Kandydata, jak również dorobek artystyczno-naukowy Doktoranta w **pełni uzasadniają awans naukowy Pana mgra Marcina Bochenka na stopień doktora sztuki** w dziedzinie sztuki, w zakresie dyscypliny artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Pan mgr Marcin Bochenek **spełnia bowiem wszystkie wymogi ustawowe stawiane kandydatom do stopnia doktora sztuki**, określone zarówno w Art. 13 ust. 1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r.,

nr 65, poz. 595 z późn. zm.), jak również w Art. 186 i 197 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 574, z późn. zm.).

W związku z powyższym z pełnym przekonaniem popieram przyznanie Panu Marcinowi Bochenkowi stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Niniejszym zwracam się z wnioskiem do Wysokiej Rady Naukowej Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o **przyznanie Panu mgr. Marcinowi Bochenkowi stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki**.

Szczecin/Łódź, dn. 31.05.2023 r.

dr. hab. Michał Kacperczyk, prof. AS

* Wszelkie cytaty wykorzystane w niniejszej recenzji (które nie zostały ujęte w cudzysłów) zostały zaczerpnięte z dostarczonych materiałów.

Recenzja została opracowana na podstawie analizy:

- Marcin Bochenek, *KOLAŻE WSPOMNIENI* (rozprawa doktorska), Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Instytut Sztuk Plastycznych, Cieszyn 2023.
- Marcin Bochenek, *DOKUMENTACJA* (materiał niepublikowany nakładem), 2023.
- A.Czech, *Opinia promotora o przebiegu i realizacji rozprawy doktorskiej Pana mgra Marcina Bochenka*. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Instytut Sztuk Plastycznych, Cieszyn 2023.